

HEERLENS 'GUGGENHEIM' Kunstcollectie DSM

De oudste bedrijfskunstcollectie van Nederland bevindt zich in Limburg, bij DSM. Een collectie van liefst 1.100 werken wordt met zorg samengesteld én onderhouden door Catharien Romijn. De curator leidt ons rond door het 'Guggenheim van Heerlen', zoals ze het gekscherend noemt. Catharien is een ware missionaris, zo vertrouwt Media Relations Officer Guy Rutten ons knipogend toe. Een reputatie die ze al snel waarmaakt.

Tekst: Cindy Brouns | Fotografie: Paul Rous en DSM

We hebben onze bezoekersbadge nauwelijks omgehangen of Catharien komt met Guy in haar kielzog de hoek omgestormd. Het blijkt het begin van een bevlogen tour door het Heerlense DSM-gebouw, die uiteraard begint in de Beatrixkamer. Deze vergaderruimte werd in 2006 gerestyled door Maurice Mentjens en later nog van warme accenten voorzien door Claudy Jongstra. Een project dat in het leven werd geroepen toen Catharien de opdracht kreeg het verleden, heden en de toekomst van DSM in één kamer te verenigen. De bekroning volgde in 2007 met de Dutch Designprijs. "Ik was altijd al overtuigd van deze kamer, ondanks dat er af en toe kritiek doorklonk. Met het behalen van deze prijs, verstomde die kritiek."

Beatrixkamer, Arjen Schmitz

Tanja Ritterbex, This is where the magic happens, olieverf op doek, 150 x 190 cm, 2015

BEATRIXKAMER

De Beatrixkamer blijkt deze ochtend gereserveerd te zijn voor een cursus. Nog voordat er teleurstelling kan ontstaan, zwaait Catharien de deur van de veelbesproken ruimte open en start een betoog over hoe bijzonder de Beatrixkamer is. Dat leidt in eerste instantie tot verbaasde blikken onder de cursisten, maar al snel krijgt Catharien ze mee in haar enthousiasme. Met frisse ogen kijkt het gezelschap naar het behang dat gesierd wordt door uitvergroete gisten, enzymen en bacteriën en de tafel in de vorm van een typerende koeltoren.

OPEN BLIK

Nadat we de Beatrixkamer verlaten hebben, vertrouwt Catharien ons toe dat ze ook wel door heeft dat niet iedereen direct open staat voor kunst. “Maar, ik vind dat mensen moeten weten in wat voor bijzondere kamer ze zitten. Kunst staat niet zo ver van ons

Catharien Romijn

“IK DENK DAT WE PER JAAR MISSCHIEF WEL MEER BEZOEKERS HEBBEN DAN EEN KLEIN MUSEUM”

af. Er wordt wel eens gezegd dat kunst elitair is, maar dat is onzin. Je kunt je er toch voor open stellen? Ik probeer mensen er voortdurend van te overtuigen een open blik te hebben.” Als curator is Catharien verantwoordelijk voor de kunstcollectie van de multinational. Hoewel ze verantwoording aflegt aan een commissie, staat ze er op de werkvloer alleen voor. “Eigenlijk ben ik zowel de vicepresident van de DSM-kunstcollectie als de klusjesvrouw die werken ophangt en naar restauratie-ateliers brengt”, zegt ze lachend.

LEEG DEPOT

De oudste bedrijfskunstcollectie van Nederland bedraagt inmiddels 1.100 werken. De depots zijn nagenoeg leeg. Zo goed als alles hangt aan de muren van de Heerlense en Sittardse vestigingen, Amsterdam, Delft en Waalwijk, want dan blijft kunst volgens Catharien het best bewaard: als het hangt. “Er komen hier zoveel klanten, bezoekers en DSM-ers. Ik denk dat we per jaar misschien wel meer bezoekers hebben dan een klein museum.” Daarnaast is het DSM-pand op vaste tijden gratis toegankelijk voor kunstliefhebbers.

MAAKBARE WERELD

De kunstcollectie van DSM is ronduit divers. Van Limburgse talenten tot gerenommeerde internationale kunstenaars, van prachtige stillevens tot abstracte werken en van schilderijen tot sculpturen. Elementen als duurzaamheid en innovatie komen vaak terug. De rode draad die de kunstcollectie verbindt, is het thema maakbare wereld, licht Catharien toe. “DSM zoekt naar elementen om de wereld een stukje mooier te maken en te verbeteren. Het opzoeken van grenzen van de maakbare wereld houdt ons al generaties lang bezig. Maar waar ligt die grens, wanneer is iets echt en wanneer niet meer? DSM is creatief in het onderzoeken van nieuwe wegen om problemen te benaderen. Dat doen

Hendrik Kerstens, Aluminium, C-print 150 x 120cm, 2012

kunstenaars ook. Als wetenschapper doe je dat alleen heel gericht, waar je als kunstenaar meer vrijheid geniet.”

TENTOONSTELLING

Elke nieuwe aankoop wordt gevierd met een tentoonstelling waarin meer werk van de desbetreffende kunstenaar gepresenteerd wordt. Zo is er op de begane grond van DSM een soort museum: elke zes tot acht weken staat er weer een andere kunstenaar in de spotlights. “Je kunt alles cijfermatig benaderen, maar als bedrijf wil je ook iets teruggeven aan de maatschappij. Investeren in een sociale, culturele omgeving is daarin een belangrijk element.” Elke medewerker van DSM kan iets uit het depot op zijn kantoor hangen. Daarnaast kom je in vrijwel

“KUNST STAAT NIET ZO VER VAN ONS AF”

alle gemeenschappelijke ruimtes in aanraking met kunst. “Ik vind het een geschenk van een bedrijf dat je je medewerkers dat biedt. Wat zijn nou mooiere arbeidsvoorwaarden dan dat? Kunst en cultuur zijn toch de bakermat van ons bestaan. Wat zijn we zonder? Geldmachines?”

VOELSPRIETEN

Volgens Catharien hebben kunstenaars voelsprietten voor ontwikkelingen in de maatschappij. Nog voordat wij weten wat er speelt, hebben kunstenaars diezelfde onderbuikgevoelens al omgezet in inspiratie.

Op de begane grond van DSM hangt momenteel een tentoonstelling van Aline Thomassen. Onder de vleugels van ‘Cherchez la femme’ beroert ze het thema ‘inclusion’, hetgeen een belangrijk issue binnen DSM is. “Het gaat over verbroedering, elkaar niet buitensluiten, maar omarmen. Middels portretten van de Arabische oervrouw adresseert Aline vooroordelen over de leefwereld van Arabische vrouwen.”

Ook de Koninklijke familie siert de wanden binnen DSM. Zo hangt er een portret van Koning Willem-Alexander, dat geschilderd is door Heleen Verhoeven. Koningin Juliana werd gerealiseerd door Charles Eyck en Andy Warhol vereeuwigde Koningin Beatrix.

“Misschien is dat ook de meerwaarde van kunst. Je wordt geattendeerd op dingen die er spelen. Wat je daar vervolgens mee doet, is aan jezelf.” Voor een bedrijf dat continu op zoek is naar duurzame oplossingen en ontwikkelingen, past kunst helemaal in het plaatje. “We kunnen ons logo veranderen, een nieuwe manager aanstellen en bedrijfsplannen herschrijven. Maar kunst is wat het is. De kunstwerken die hier hangen, zijn ons erfgoed en wat is er duurzamer dan dat.”

VERANKERD VERLEDEN

Met niet aflatende energie trakteert Catharien ons op een rondje Limburgs erfgoed. De kunstverzameling transformeert met het bedrijf mee. Op werken die niet meer binnen de collectie passen, mag door huidige en oud-DSM'ers worden geboden tijdens de jaarlijkse veiling. De historie van DSM blijft echter verankerd in de kunstcollectie. Zo pronkt er op de eerste verdieping nog altijd een creatie van Sjra Schoffelen die memoreert aan de tijd dat DSM nog uit drie divisies bestond. Ook de portretten van de

Ruud van Empel, World #18, cibachrome on dibond, 84 x 59.5 cm, 2006

directeuren van de Staatsmijnen worden gekoesterd.

INVESTERING

Naast Sjra Schoffelen zijn er nog meer Limburgse kunstenaars die een thuis hebben gevonden binnen DSM. Zo hangt er werk van Joan van Barneveld, Hadassah Emmerich, Aad de Haas en dochter Deborah de Haas. “Ik acht het mijn plicht goede kunstenaars uit deze regio op te nemen in de collectie. Ze hebben het nodig dat hun werk gekocht én gezien wordt. Je geeft ze als het ware een steuntje in de rug.” En dat steuntje in de rug kan weer tot mooie dingen leiden. Door tijdig het talent van een kunstenaar te herkennen, ontstaan goede investeringen. Met gepaste trots onthult Catharien haar beste investering ooit: drie werken uit de ‘Study in Green’-collectie van Ruud van Empel. “Ze representeren een schijnwereld, want Ruud heeft deze werken element voor element op de computer gecomponeerd. Je zou het digitale schilderkunst kunnen noemen.” Catharien kocht ze net op tijd, want daarna maakte Ruuds carrière een vlucht door. Creaties van zijn hand zijn inmiddels onbetaalbaar en passen met geen mogelijkheid meer in het kunstcollectiebudget van DSM.

SHINKICHI

Het absolute hoogtepunt van haar carrière als curator bij DSM staat Catharien nog zeer helder voor ogen. “Shinkichi Tajiri werd 80 jaar, aanleiding voor een Nijmegen museum een overzichtstentoonstelling van zijn werk te maken. Wij werden gevraagd dat te sponsoren en raakten zodoende in contact met Shinkichi zelf. Dat pakte goed uit, want we kregen vervolgens de kans een werk van hem te kopen. Na de tentoonstelling mocht ik van Shinkichi werk uitzoeken om hier te exposeren, daar ben ik nog altijd ontzettend trots op.”

Keetje Mans, Span, olieverf op doek, 190 x 279 cm, 2011

DISCUSSIE

Sommige aankopen leveren wel eens discussie op. Zoals ‘This is where the magic happens’ van Tanja Ritterbex. “In dit werk speelt ze met haar vrouwelijkheid en adresseert de manier waarop we onszelf presenteren op Facebook, Instagram en de selfies die we voortdurend maken. Daarin legt ze de relatie met kunstgeschiedenis door een zelfde compositie te maken als Monet in zijn Olympia. Dat maakt dat ik verliefd ben op dit schilderij. Toch riep het ook veel kritische reacties op en dat mag, eventuele discussies ga ik graag aan. In het samenstellen van de kunstcollectie balanceer ik het liefst op het randje om mensen aan te zetten over dingen na te denken. Iedereen mag vanalles vinden van deze werken. En als je er niet over wilt nadenken, is dat ook prima!”

PERSOONLIJKE SMAAK

Tijdens onze toer door het ‘Heerlense Guggenheim’ worden meerdere werken bekroond als favoriet. Logisch, want als curator kun je nooit helemaal objectief te werk gaan. “Ik wil het vertrouwen dat ik

“KUNST EN CULTUUR ZIJN DE BAKERMAT VAN ONS BESTAAN. WAT ZIJN WE ZONDER? GELDMACHINES?”

hier geniet niet schenden. Daarom leg ik wel voortdurend de verbinding met de waardes van DSM en zoek relaties met musea. Zo heb ik lang samengewerkt met Stijn Huijts, destijds directeur van museum Het Domein. Als hij een tentoonstelling van een bepaalde kunstenaar in Het Domein had, organiseerde ik een zelfde expositie.” Zo werden de schijnwerpers bijvoorbeeld gezamenlijk gericht op Bas de Wit, Antoine Berghs, Sidi el Karchi en Keetje Mans.

DSM onderzoekt continu hoe ze de wereld net een beetje mooier kan maken. En dat is precies wat Catharien Romijn intern doet. Zoeken naar manieren waarop ze DSM, kunst en de maatschappij met elkaar kan verbinden en de wereld voor DSM'ers ook net dat beetje meer waarde geven. ■